

SÄRSKILD SAMMANSTÄLLNING

**av hållbarhetsbedömning, tillhörande
Grästorps översiktsplan 2045**

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Vad är en särskild sammanställning?	2
Hur miljöaspekter har integrerats i översiktsplaneprocessen.....	2
Metod för hållbarhetsbedömningen	2
Alternativ som bedömts	3
Hur hänsyn har tagits till hållbarhetsbedömningen och inkomna synpunkter.....	4
Skälen för att planen har antagits i stället för de alternativ som övervägts.....	5
Övervakning och uppföljning av den miljöpåverkan som genomförandet av planen medför.....	5

Vad är en särskild sammanställning?

Enligt miljöbalkens 6 kap 16 § ska en så kallad *särskild sammanställning* över miljöbedömningsprocessen tas fram när en översiktsplan ska antas. En särskild sammanställning är en sammanfattning och analys av hur miljöbedömningsprocessen av planen har gått till. Grästorps kommun har valt att göra miljöbedömningen i en så kallad hållbarhetsbedömning, där alla tre aspekter av hållbarhet vägs in.

Av särskilda sammanställningen ska det framgå:

- hur miljöaspekterna har integrerats i planen
- hur hänsyn har tagits till hållbarhetsbedömningen (miljökonsekvensbeskrivningen) och inkomna synpunkter
- skälen för att planen har antagits i stället för de alternativ som övervägts
- vilka åtgärder som planeras för att övervaka och följa upp den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen medför

Syftet med den särskilda sammanställningen är att sammanfatta hållbarhetsbedömningen och redovisa de överväganden som har gjorts. Redovisning ska ses som en kortfattad utvärdering av arbetet med hållbarhetsbedömningen och begränsas till att omfatta punkterna ovan.

När planen har antagits ska Grästorps kommun informera berörda kommuner, myndigheter och allmänhet om att planen har antagits samt göra den särskilda sammanställningen gällande miljöbedömningsprocessen av planen tillgänglig.

Hur miljöaspekter har integrerats i översiktsplaneprocessen

Under hela arbetet med att ta fram en ny översiktsplan för Grästorps kommun har fokus legat på hållbarhet och långsiktig strategisk planering. För att integrera miljöfrågorna i arbetet med översiktsplanen har en miljökonsekvensbeskrivning tagits fram, där även sociala och ekonomiska konsekvenser av översiktsplanen belyses för att ta ett bredare grepp på hållbarhetsfrågan. Därav namnet *Hållbarhetsbedömning*.

Arbetet med hållbarhetsbedömningen har pågått parallellt med framtagandet av översiktsplanens planförslag och genomsyrat processen redan i ett tidigt skede fram tills att planen antas. Slutsatser i hållbarhetsbedömningen har arbetats in och fått påverka arbetet med framtagandet av översiktsplanen för Grästorps kommun.

Hållbarhetsbedömningen utgör en bilaga till översiktsplanen och den har funnits med som ett underlag vid samråd, granskning och antagande av översiktsplanen. I den digitala versionen av översiktsplanen finns en komprimerad hållbarhetsbedömning som ett eget kapitel.

Metod för hållbarhetsbedömningen

De miljöfrågor som ingår i bedömningen har avgränsats i ett tidigt skede genom samråd med Länsstyrelsen i Västra Götalands län samt med Lidköping, Vara, Essunga och Vänersborgs kommuner samt Trollhättans stad. Syftet med samrådet är att miljöbedömningen ska få en lämplig omfattning och detaljeringsgrad.

De miljö- och hållbarhetsaspekter som bedöms i denna hållbarhetsbedömning listas nedan:

Miljöaspekter

- Naturresurser
- Naturmiljö
- Kulturmiljö
- Rekreation och friluftsliv
- Landskapsbild
- Vattenmiljö
- Översvämningsrisk
- Buller
- Ras och skred
- Olycksrisk och miljöfarliga verksamheter

Sociala aspekter

- Rekreation
- Tillgänglighet och service
- Boendemiljö

Ekonomiska aspekter

- Arbetsmarknad och näringsliv
- Befolkning och bostadsmarknad
- Kommunal ekonomi och robusthet

Bedömningarna av de olika miljö- och hållbarhetsaspekterna tar avstamp i lagkrav, vedertagna normer, forskning och riktvärden som fungerar som stöd vid identifiering, kartläggning, beskrivning och bedömning av konsekvenserna. I och med att översiktsplanen är ett strategiskt dokument och inte juridiskt bindande är de direkta konsekvenserna svåra att bedöma och rangordna. Bedömningarna sammanfattas därför utifrån vad som sammantaget utgör en risk för negativa konsekvenser eller en möjlighet för positiva konsekvenser. Där ingen märkbar effekt bedöms uppstå bedöms konsekvenserna utebli.

Alternativ som bedömts

I arbetet med planen har två alternativ till mark- och vattenanvändningen för att uppnå planens syfte identifierats. Ett huvudalternativ, vilket benämns som *planförslaget*, och en variant av planförslaget, ett utvecklingsalternativ, som benämns *alternativ skogsmark*. För respektive hållbarhets- och miljöaspekt görs först en huvudsaklig bedömning av planförslaget och av nollalternativet. Därefter lyfts de alternativskiljande konsekvenserna mellan de två alternativen i jämförelse med nollalternativet.

Nollalternativet

Nollalternativet ska motsvara en sannolik utveckling av kommunen om inte det aktuella översiktsplaneförslaget genomförs. Det är inte en beskrivning av aktuella förhållanden utan en framskrivning av tillståndet i miljön fram till prognosåret 2045 baserat på redan fattade beslut. Nollalternativet fungerar som ett jämförelsealternativ för att bedöma planens förslag på övergripande mark- och vattenanvändning med avseende på miljöeffekter och konsekvenser. I nollalternativet antas den gällande översiktsplanen från 2016 bli helt genomförd.

Givna förutsättningar för såväl nollalternativet som för en utveckling enligt den nya översiktsplanen är bland annat att den pågående klimatförändringen kan antas ge större effekter de kommande decennierna. Vissa samhällsbeslut som påverkar miljöns utveckling gäller också oberoende av planens tillkomst, exempelvis klimatpolitikens åtgärder för ökad elektrifiering, minskad användning av fossila bränslen i transporter och för uppvärmning.

Planförslaget

Grästorps kommun växer genom att förtäta med mindre nya bostadsområden inom centralorten Grästorp och genom utveckling av sammanhängande bostadsbebyggelse i Söderskogen och på längre sikt genom bostadsbebyggelse i Söderåkern och Brännebacka, alla tre områden belägna i södra delen av tätorten. Utveckling av bebyggelse inom strategiskt bra lägen inom tätorten föreslås ske i Österskogen/Skubbet-området i sydöst och Kilen i norr. För att balansera utspridningen önskar man även pröva en förtätning genom en högre byggnation i de centrala delarna av tätorten. Antal våningar bestäms utifrån platsens förutsättningar och den påverkan som kan ske på landskapsbilden.

Väster om tätorten vid handels- och verksamhetsområdet Tre älgar (Rasta AB), föreslås ett utökat verksamhetsområde. Ett mindre område längs med nya sträckningen för väg 47 föreslås utredas som ett framtida område för verksamheter. Befintligt verksamhetsområde i öster, Västölet, föreslås också utökas.

I byarna på landsbygden medges en generell förtätning kring befintlig bebyggelse och infrastruktur som inte söndrar det viktiga jordbrukslandskapet. Tillkommande bebyggelse ska utgå från platsens förutsättningar för att samspela med landskapet samt befintlig bebyggelse. Hänsyn behöver tas till friluftsliv-, natur- eller kulturmiljöintressen som kan komma att påverkas. I Tengene föreslås ett LIS-område (Landsbygdsutveckling I Strandnära områden). En annan viktig utveckling är omvandlingen av alla ödehus som finns utspridda över kommunen.

Alternativ skogsmark

I likhet med planförslaget föreslås en förtätning inom centralorten Grästorp med en högre byggnation i de centrala delarna av tätorten. Däremot skiljer sig alternativet från planförslaget genom att byggnation utanför den befintliga tätorten endast sker på skogsmark. Detta innebär bostadsbyggnation i väster (inom Brännebackas skogsområde), i sydväst (Frugården) och små spridda områden i öster/sydöst (Skubbet-området). Utveckling av verksamhetsområden sker endast på skogsmark. Ingen bebyggelse föreslås inom det bullerpåverkade området i norr.

Hur hänsyn har tagits till hållbarhetsbedömningen och inkomna synpunkter

Hållbarhetsbedömningen har funnits tillgänglig vid samråd, granskning och antagande av planen och den har utgjort ett beslutsunderlag. Under samråds- och granskningsskedet har det inkommit synpunkter som föranlett revideringar av planförslaget. Några av synpunkterna ledde även till en bearbetning av hållbarhetsbedömningen. Bland annat har planförslaget reviderats avseende utveckling av Hunneberg, Tore Mosse och Sjöryd efter samrådet, vilket ledde till att hållbarhetsbedömningen har uppdaterats utifrån de planförslag som finns för dessa områden. Ett bostadsområde i norra delen av tätorten, Norråkern, har tagits bort efter samråd vilket ledde till att beskrivningen av konsekvenserna på riksintresset för totalförsvaret reviderades.

Hur synpunkter från samråd och granskning har bemötts samt hur de har förändrat planförslag samt hållbarhetsbedömningen finns mer utförligt beskrivet i *samrådsredogörelsen* respektive *kommunens särskilda utlåtande efter granskning*.

Skälen för att planen har antagits i stället för de alternativ som övervägts

Miljökonsekvenserna av översiktsplanen är jämförda med en sannolik utveckling om förslaget till ny översiktsplan inte genomförs. Bedömningar har gjorts utifrån nationella miljömål, miljö kvalitetsnormer samt översiktsplanens redovisade förutsättningar avseende hänsyn och riksintressen. I dialog med länsstyrelsen och grannkommuner har miljö- och hållbarhetsaspekter valts ut. I hållbarhetsbedömningen bedöms översiktsplanen utifrån aspekterna på en övergripande nivå med en samlad bedömning för respektive miljöaspekt.

Utifrån en sammanvägning av samtliga utredda miljö- och hållbarhetsaspekter, bedömda miljö kvalitetsmål och miljö kvalitetsnormer bedöms planförslaget jämfört med nollalternativet och alternativ skogsmark som det mest fördelaktiga alternativet.

Vid endast beaktning av de bedömda miljö- och hållbarhetsaspekterna är planförslaget relativt likvärdigt med nollalternativet. Planförslaget bedöms dock medföra något mer positiva konsekvenser för jordbruksmarken då alternativet medger en högre förtätning inom befintlig tätort. Kommunen anger en bebyggelseprincip där förtätning ska ske från befintlig bebyggelse och utåt för att inte försvåra jord- och skogsbrukets bedrivande i onödan. Alternativet medför också en något större påverkan på tätortens småskalighet genom att förslaget tillåter högre bebyggelse och medger, jämfört med nollalternativet, ett strategiskt utvecklingsområde inom bullerutsatta områden, vilket bidrar till negativ påverkan för människors hälsa. Vidare tas större ytor av skogsmark med brynmiljöer i anspråk vilket medför större negativa konsekvenser för hälsa och naturmiljö.

Inte heller för de ekonomiska faktorerna bedöms planförslaget medföra några stora negativa konsekvenser jämfört med nollalternativet. En större variation av handel och verksamheter medges i alternativet vilket bedöms positivt ur ekonomisk synvinkel, medan en mer spridd tätort kan ge större kostnader för byggnation och drift av infrastruktur.

För de sociala faktorerna medför planförslaget mer positiva konsekvenser jämfört med nollalternativet. Grönområden inom tätorten pekats ut för bevarande och det finns även en vilja att utveckla det tätortsnära Skubbet-området för sport och fritid, vilket är fördelaktigt för rekreationen och för en god boendemiljö. Viljan att pröva en högre bebyggelse i tätorten där fler får nära till service, skolor, kultur, utbyggd infrastruktur med mera bedöms också fördelaktigt ur perspektivet tillgänglighet och service, framför allt för barn, kvinnor och äldre. Ett ökat antal våningar i tätorten möjliggör även för fler lägenheter och möjlighet till en större bredd bland lämpliga boendemiljöer för invånarna.

Övervakning och uppföljning av den miljöpåverkan som genomförandet av planen medför

Hållbarhetsbedömningens identifierade effekter och konsekvenser av översiktsplanen har åskådliggjorts och skapat en medvetenhet om vilka åtgärder som behöver beaktas för att minimera en negativ miljöpåverkan av den planerade utvecklingen i Grästorps kommun.

I hållbarhetsbedömningen finns förslag på fortsatt arbete under respektive miljö- och hållbarhetsaspekt, där man belyser hur kommunen bör arbeta för att minska en negativ miljöpåverkan.

Konsekvenserna av översiktsplanen bedöms sammantaget inte så stora att planen inte kan genomföras. De konsekvenser som är mer betydande och som bör följas upp är kopplade till ianspråktagande av jordbruksmark samt önskemålet att utveckla Hunneberg för friluftsliv och turism. För att följa upp den betydande miljöpåverkan finns en lista med förslag på åtgärder i hållbarhetsbedömningens slut, under rubrik *Uppföljning*.

I övrigt bedöms identifierade negativa konsekvenser eller risk för negativa konsekvenser som hanterbara inom ramen för miljötillsyn, lovgivning och detaljplanering.